

**Spotkanie Zespołu Pedagogiki Ogólnej
Komitetu Nauk Pedagogicznych
Polskiej Akademii Nauk
(Kraków, 13 grudnia 2014 r.)**

Forum Pedagogiczne
2015/1

Działający przy Komitecie Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk (KNP PAN) Zespół Pedagogiki Ogólnej (ZPO) spotkał się po raz pierwszy po dłuższej przerwie spowodowanej przejściem na emeryturę jego dotychczasowej przewodniczącej – Teresy Hejnickiej-Bezwińskiej. Nową przewodniczącą mianowana została przez KNP PAN Krystyna Ablewicz, która zaprosiła na inaugurację działalności do kierowanego przez siebie Instytutu Pedagogiki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Na zaproszenie odpowiedziało kilkanaście osób reprezentujących następujące ośrodki akademickie: Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach i oczywiście miejscową *Alma Mater*. Program spotkania był podzielony na dwie części. Pierwsza nosiła tytuł: *Co dotychczas?*, druga natomiast *Co dzisiaj? Jaka kontynuacja?*

Witając przybyłych, przewodnicząca podkreśliła wolę poznania dotychczasowego dorobku ZPO i zachęciła zebranych do zaangażowania w kreowanie jego przyszłości. Przy okazji przedstawiła jego status prawny i wynikający stąd charakter. Przekazała również informacje o osobach, które nie mogły uczestniczyć w zwołanym dość szybko posiedzeniu, jednak zadeklarowały gotowość współdziałania. Jedną z tych osób był były przewodniczący Roman Schulz, który przesłał swój głos w formie listu zatytułowanego *Dwie myśli pedagoga ogólnego o pedagogice ogólnej*. Na podstawie przygotowanego przez sekretarza ZPO Tomasza Lesia zestawienia jednostek naukowych, w których działają katedry lub zakłady pedagogiki ogólnej, K. Ablewicz scharakteryzowała instytucjonalne miejsce zajmowane przez tę subdyscyplinę w krajobrazie polskiej nauki o wychowaniu. Następnie zaznajomiła zebranych z czasowym przebiegiem spotkania.

W pierwszej części wystąpili w dwugłosie Teresa Hejnicka-Bezwińska i Stanisław Palka, którzy każdorazowo z innej perspektywy przedstawili diagnozę aktualnego stanu pedagogiki ogólnej. Na początku swojego wystąpienia była przewodnicząca ZPO podziękowała swojej następczyni za to, że wznowienie pracy zespołu nie jest rozpoczynaniem od początku, lecz budowaniem na tym, co już osiągnięto. W retrospekcyjnym przeglądzie minionego dwudziestolecia T. Hejnicka-Bezwińska skoncentrowała uwagę na trzech elementach: po pierwsze, publikacjach dokumentujących proces rewitalizacji polskiej pedagogiki ogólnej po 1989 roku, po drugie, formach działalności wypracowanych w omawianym okresie i, po trzecie, przestudiowanych do tej pory kwestiach metodologiczno-teoretycznych. W odniesieniu do tego ostatniego prelegentka wyodrębniła cztery obszary: 1) filozoficzny, 2) metodologiczny, 3) teoretyczny i 4) historyczny. Przyznała jednocześnie, że z wymienionych obszarów ostatni był do tej pory najmniej eksplorowany. Za istotny czynnik kształtowania tożsamości środowiska polskich pedagogów ogólnych T. Hejnicka-Bezwińska uznała

pielęgnowanie mitu założycielskiego. W związku z tym zapoznała zebranych z zakulisowymi wydarzeniami, które towarzyszyły powołaniu do życia ZPO. W odniesieniu do oceny aktualnego stanu rozwoju pedagogiki ogólnej w Polsce prelegentka podkreśliła trzy zagadnienia: 1) wyraźny wzrost liczby jednostek akademickich realizujących zadania dydaktyczne i badawcze z zakresu pedagogiki ogólnej, 2) zmianę pokoleniową, jaka dokonała się wśród kierujących tymi jednostkami, i 3) nowe możliwości otwierające się przed myśleniem ogólnopedagogicznym. Kończąc, T. Hejnicka-Bezwińska pogratulowała K. Ablewicz przewodniczenia zespołowi i życzyła sukcesu.

Jako drugi zabrał głos S. Palka. W swoim wystąpieniu skoncentrował się na omówieniu perspektywy dalszego rozwoju pedagogiki ogólnej w Polsce. Za wciąż niezrealizowane uznał on zadanie wskazane przez Stefana Wołoszyna, według którego pedagogika ogólna jako fundamentalna nauka o wychowaniu powinna służyć wszystkim subdyscyplinom pedagogicznym za podstawę. Jest to zadanie, które przyświeca tej nauce od okresu klasycznego, za który można uznać dwudziestolecie międzywojenne wraz z działającymi wówczas pedagogami: Bogdanem Nawroczyńskim, Zygmuntem Mysłakowskim i Sergiuszem Hessenem.

Charakteryzując zmiany, jakie nastąpiły w ciągu ostatnich dwóch dekad, S. Palka odwołał się do badań własnych przeprowadzonych w latach: 1994 i 2003. Na ich podstawie określił dominujące pola problemowe. W pierwszym okresie, jego zdaniem, akcent spoczywał na zagadnieniach metodologicznych i poszukiwaniu tożsamości pedagogiki ogólnej. W drugim natomiast prym wiodła edukacja jako podstawowa kategoria teoretyczna. Prelegent wy dobył cztery obszary, w których, jego zdaniem, pedagogika ogólna powinna w przyszłości się rozwijać, a mianowicie: 1) nauka, 2) metodologia, 3) teoria pedagogiczna i 4) praktyka działania pedagogicznego. Charakteryzując każdy z wymienionych obszarów, S. Palka za niepokojące zjawisko uznał brak konotacji z myśleniem ogólnopedagogicznym w tak zwanych pedagogikach szczegółowych. Jako przykład podał dydaktykę ogólną. Tym, co jego zdaniem łączy obie subdyscypliny pedagogiczne są podobne losy i aktualny stan. Ten ostatni można określić skrótowo terminem „zmarginalizowanie”. Na zakończenie mówca zwrócił się do obecnych ze skłaniającym do refleksji pytaniem: czy to pedagogika ogólna nie ma nic do powiedzenia pedagogikom szczegółowym, czy też raczej pedagodzy ogólni nie potrafią we właściwy sposób jej wyeksponować?

Po tej części nastąpiła dyskusja, w której zebrani dopytywali o historyczne szczegóły powstania ZPO i rozważali możliwe pola problemowe przyszłej pracy.

Po przerwie na obiad miała miejsce druga część spotkania. Rozpoczęła ją K. Ablewicz, która w nawiązaniu do listu nadesłanego przez R. Schulza wyodrębniła sześć zadań, którymi powinien zająć się ZPO: 1) zdefiniowanie pedagogiki ogólnej i jej statusu naukowego, 2) wskazanie kierunków rozwoju, 3) określenie pól badawczych, 4) popularyzacja wiedzy ogólnopedagogicznej, 5) wytyczenie zadań dydaktycznych i 6) określenie profilu pedagoga ogólnego. S. Palka uzupełnił ten katalog przez zadanie odzyskania przez pedagogikę ogólną kontaktu z innymi subdyscyplinami pedagogicznymi. Zebrani w ożywiony sposób dyskutowali nad tymi zadaniami, poszukując modelu pracy zespołu. Do najbliższego spotkania postanowiono zająć się diagnozą stanu pedagogiki ogólnej jako przedmiotu akademickiego.

Dariusz Stępkowski
UKSW, Warszawa